

ЛІТЕРАТУРА:

1. Геффернен М. Значення Європи. Географія та геополітика / М. Геффернен; пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2011. – 464 с.
2. Киссинджер Г. Дипломатія / Г. Киссинджер; пер. В.В. Львова. – М.: Ладомир, 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1016921>
3. Larres K. Integrating Europe or Ending the Cold War? Churchill's post-war foreign policy / K. Larres // Journal of European Integration History. – 1996. – Volume 2. – Number 1. – pp. 15-50.
4. Danzig J. Winston Churchill: A founder of the European Union / J. Danzig // EU ROPE. A blog by Jon Danzig. – 2013. – 10 November [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu-rope.ideason europe.eu/2013/11/10/winston-churchill-a-founder-of-the-european-union/>

Кіндзерський В. І.

здобувач, Національна академія
внутрішніх справ

ТРАНЗИТИВНА ПАРАДИГМА СОЦІУМУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Сучасне вітчизняне правознавство знаходиться у процесі пошуку нових теоретичних підходів та наукових парадигм. Все частіше для пояснення явищ і процесів в праві залучаються знання, що вироблені іншими науками. Зокрема політології, соціології, та політичної та правової антропології, які активно розробляють концепцію транзитивного соціуму. Особливе значення парадигма останньої має для пояснення явищ і процесів у політико-правовій сфері перехідних суспільств. Постановка питання про теоретико-правове та філософське осмислення характеру взаємовпливів політики та права в транзитивних соціумах, обумовлена необхідністю адекватного наукового відображення цілого спектру явищ і закономірностей у праві та політиці що мають місце та формують соціальну реальність лише в умовах транзиту. Адже, останній (транзит) є характерною рисою сучасного соціально-політичного буття країни, що якісно проявляється як у політичній дійсності так і в процесі розвитку сучасного українського права. Транзитологічна парадигма дозволяє найбільш повно та досконало проаналізувати значну кількість соціокультурних та політичних процесів, що мають місце у світі і Україні. Тому дослідження політико-правової реальності в контексті концепції соціуму транзитивного типу є актуальним на сьогоднішній день. Матеріальним втіленням зазначеної концепції є модернізація за західноєвропейським зразком, що мала і має місце в Центральній і Східній Європі – де добровільне де вимушене, але всюди необхідне, прийняття певних цінностей об'єктом впливу яких слугує перш за все політика та право.

Україна також прагне у своєму розвитку засвоїти взірці західної цивілізації. І хоча така "культурна провінційність" зустрічає критику навіть у західних країнах, зокрема в концепціях "негритюда" (щодо Африки) чи "євразійства" (Росія, Україна), все-таки процес європеїзації в багатьох країнах (у тому числі і у нас) розглядається як програма розвитку.

Вивчення проблем права та політики в соціумах транзитивного типу є важливим для формування адекватної системи уявлень про соціальні трансформації, продуктивного осмислення власного історико-культурного досвіду, становлення нових цінностей, традицій та соціальних інститутів. Адже, сучасний нормативний стан і механізм соціальної дії права беззаперечно свідчать, що питання характеру співвідношення права і політики в суспільстві є визначальним фактором самої практичної можливості функціонування правової держави, а через феномен праворозуміння, як філософсько-світоглядна цивілізаційна характеристика, готовності чи неготовності соціуму до запропонованих трансформацій.

Виявляючи закономірності взаємовпливу правових і політичних інститутів, стає можливим визначити оптимальну модель правового регулювання фундаментальної сфери громадського життя - сфери публічно-владних відносин.

Демократичний шлях розвитку державності став головною ідеологічною константою перетворень правової системи. Проте, практика політико-правового життя показує, що еволюція права, обумовлена факторами політичного впливу. Відсутність сталої і однозначної світоглядно-філософської візії даної проблематики на вітчизняному ґрунті є причиною еkleктики в підходах до висвітлення цього питання.

Ціллю даної розвідки є по суті «історіографічний аналіз проблеми», висвітлення основних концепцій та імен науковців що їх розробляють.

Традиційним у вітчизняній науці є підхід, що намагається поєднати природно-правові і позитивістські підходи в розумінні проблеми співвідношення права і політики. Тому вважається що політика, відображаючи суспільний інтерес, визначає зміст права. У свою чергу, право покликано забезпечити правові форми політичної діяльності, що відповідають стандартам правової держави. Це ідеал. В реальності ж право залежить від ходу еволюції політичної системи та суб'єктивістських політичних установок при прийнятті рішень (соціально-економічний та антропний підходи до взаємодії права і політики, К. Маркс, А. Швейцер, П.Рикер, Л.Нельсон).

Особливо дана проблема загострюється у період транзиту соціуму, адже під час останнього завжди проходить переосмислення світоглядно-філософських установок, психології та поведінкових рефлексій як суспільства загалом так і окремих індивідів. Стає можливим цивілізаційний вибір. А політика і право та їх взаємодія посідають у цьому процесі ключові позиції. Вони одночасно є і засобами транзиту до нової соціально-політичної якості соціуму і його наслідком. Бо завжди по закінченню даного процесу набувають нових якостей, нового світоглядно-філософського значення, хоча можуть і не зазнати, як свідчить історія, суттєвих інституційних та змістових змін. Тобто частіше «міняється дух а не буква...»

Таким чином, дослідження взаємовпливу політичного та правового в умовах транзиту соціуму в теоретичному плані розсовує кордони пізнання як права так і політичного, а в практичному – сприяє з'ясуванню ефективних шляхів функціонування правової і політичної систем в умовах нової соціальної реальності що формується.

Політика і право перетинаються в сфері, пов'язаній з здійсненням державної влади тому досліджувались і досліджуються в основному конституційним і адміністративним правом, теоретичній ж, а ще більше філософсько-світоглядній частині даної проблематики уваги приділялось

завжди відверто мало. Особливо гостро стоїть проблема з феноменом політичного, який у вітчизняній науці нерідко розуміється тотожним з державним. Дана традиція звичайно ж бере свій початок в історико-правових концепціях історичного матеріалізму і розумінні соціальної організації людства з позицій зміни соціально-економічних формацій. Сучасні західні підходи політичної та правової антропології (Ж.Баландье, Р.Лаві, Дж.Мідлтон, Е.Еванс-Прітчард, В.Феллер, та інші) та філософсько-світоглядні оцінки місця і значення права і політики (Р.Арон, Б.Багдасарян, І.Бентам, Артур С.Данто та інші) ще не прижилися на вітчизняному ґрунті. Концепція ж транзиту взагалі нова для нашої політологічної та теоретико-правової науки, тому тут ми вимушено мусимо послуговуватись лише західними напрацюваннями, лише зрідка звертаючись до вітчизняних в основному останнього десятиліття. Різні аспекти проблематики транзиту були розглянуті багатьма авторами, такими як З.Бауман, Е.Дюркгейм, Е.Тоффлер, Р.Мертон, Л.Рубан, О.Донченко та Д.Романенко та ін.

Роботи, що з'явилися в радянський період (Н.Фєдоров, К.Крилов, Р.Тапер, Ю.Агешіп, П.Полежай та інші), окреслили контури співвідношення політики і права, діалектику зв'язків цих явищ. Теоретико-правова доктрина цього періоду розглядала право як невід'ємну частину політики, показуючи зв'язок права і політики через взаємодію соціальних сил.

У закордонній літературі інтерес до проблематики права і політики актуалізувався переважно у рамках соціологічної юриспруденції США, де вивчалися питання соціально-політичного механізму дії права (А.Бентлі, Р.Паунд, Б.Кардозо, О.Холмс, К.Ллевелін, Д.Френк).

Аналіз сучасної юридичної і політологічної літератури показує, що проблема взаємодії політичного і правового проявляється в дослідженні різної практичної проблематики, однак відокремилася вона як об'єкт теоретичного аналізу, особливо у контексті парадигми транзитивного соціуму, порівняно недавно.

Загальні питання співвідношення права і політики знайшли відображення на пострадянському просторі в ряді сучасних періодичних, монографічних і дисертаційних робіт. Слід особливо зазначити праці А.Верещагіної, М.Ідрісової, Ж.Випряжкіної, Ю.Кожевнікової, З.Жаде, І.Козліхіна, Р.Матвєєвої. Розгляд процесу перетворення права, у тому числі і під впливом політичних факторів, ведеться в руслі досліджень напрямків розвитку правового життя.

Питання політичного впливу на розвиток держави і права на сучасному етапі не мають єдиного концептуального обґрунтування і вираження. Одні автори різноманіття проблем зводять до питання співвідношення права і політики без дослідження конкретно-тимчасових аспектів. Інші вважають припустимим досліджувати розробки, проведені лише в рамках теорії права. У західній науковій традиції зазначені питання трактуються часто за допомогою категорій політичної науки, а також державного й адміністративного права.

В умовах взаємопроникнення і взаємозбагачення галузей гуманітарного знання неможливо свідомо обмежуватися при вивченні тільки досягненнями теорії держави і права. У сучасний період наука виходить на якісно нові позиції в розумінні держави і права.

Тому дана проблематика присутня в працях цілого ряду науковців в царинах юриспруденції, політології, теорії державного керування, загальній соціології і соціології політики, історії держави і права, політичної і правової антропології, філософії, філософії права. Зокрема: українських теоретиків права

С.Гусарева, В.Чурпіти, О.Осауленко, І.Котюка, О.Скакун, П.Рабіновича, О.Петришин, В.Цвіка та ін., їх російських колег С. Алексеева, Г.Атаманчука, С.Авакьяна, В.Бабаева, М.Баглая, В.Бачинина, А.Верещагіної, А.Венгерова, Н.Матузова, М.Марченко, Р.Матвеева, Р.Халфиної, В.Чиркіна, й інших. У зв'язку з тим, що дана проблематика зачіпає проблеми політики і політичної влади, а також тенденцій розвитку політичної системи, багато для її вирішення зроблено політологами. Зокрема слід вказати на наступних науковців: Т.Ворожейкіна, В.Гельмана, А.Демідова, А.Дугіна, А.Федосєєва, К.Холодковського. Багато для висвітлення піднятої проблематики зробили філософи. Слід назвати Н. Бердяєва, Б. Кістяківського, Л. Петражицького, В.Нерсєсянца, М.Братасюк, С.Максімова, А.Козловського, М.Козюбру, М.Костицького, Б.Чміль, Ю.Біласа, В.Кибала. Особливу цінність для оціночних світоглядних висновків по даній проблематиці мають праці закордонних учених, зокрема: Г. Алмонда, Дж. Пауэлла, К. Строма, Р. Далтона, Р. Дарендорфа, Д. Міхельса, Р.Даля, М. Вебера, М. Дюверже, Й.Шумпетера, Л. Дюги.

Питання концептуальних підходів до розуміння політико-правової взаємодії у період транзиту ще далеке від вирішення, каналізації в певному напрямку чи кристалізації теоретичних парадигм. Можливо, це й на добре. Адже, дане суспільне явище має стосунок і повинно вивчатись і розвиватись в руслі гуманітарного знання, де мультипідхід, відсутність догми є запорукою прогресу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беландье Жорж. Политическая антропология. Пер. с фр. О. Хоми / Ж. Беландье. – К: Альтерпрес, 2002. – 252 с.
2. Хохлова Е.Б. Юридические химеры как проблема российской правовой науки / Е.Б. Хохлов // Правоведение. – 2004. – № 1. С. 4-14.
3. Братасюк Мария. Ціннісний підхід до права в контексті сучасної правничої методології / М.Г. Братасюк / Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 3-7.
4. Галкина Н.А. Право и социальные изменения в юридической литературе США / Н.А. Галкин // Теория права: новые идеи. – М., 1992. – Вып. 2. – С. 81-95.
5. Гребеньков Геннадий, Назымко Егор. Право в контексте посткласической методологии // Підприємництво, господарство и право. – 2011. – № 9 (189). – С. 69-73.
6. Застосування теорії модернізації для описання транзитивного суспільства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12647>
7. Козловський А.А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права / А.А.Козловський. – Чернівці: Рута, 1999. – 295 с.
8. Козлихин, И. Ю. О нетрадиционных подходах к праву / И.Ю. Козлихин // Правоведение. – 2006. – № 1. – С. 31-40.
9. Мальцев Г. В. Идеология, политика и право (некоторые вопросы их взаимоотношения) / Г.В. Мальцев // Советское государство и право. – 1970. – № 2. – С. 14-22.
10. Нерсєсянц В.С. Философия права: учебник для вузов / В.С. Нерсєсянц. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА. – 1998. – 652 с.

11. Селіванов В.М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти: монографія / В. М. Селіванов. – К. : Ін Юре, 2002. – 724 с.
12. Современная буржуазная политико-правовая идеология. (Критический анализ). – К.: Наук, думка, 1985. – 272 с.
13. Халфина Р.О. Право как средство социального управления / Р.О. Халфина; отв. ред. д-р юрид. наук, проф. М. И. Пискотин. – 1988. – 256 с.
14. Шіммельфеннінг Франк, Задельмаєр Ульріх. Європеїзація Центральної та Східної Європи: наук. вид / Франк Шіммельфеннінг, Ульріх Задельмаєр. – К.: Юніверс, 2010. – 287 с.

Коротя А. М.

аспірант, кафедра теорії держави і права
НУ «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: д.ю.н.,
проф. Дудченко Валентина Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА В ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ XVIII СТ.

Актуальність теми дослідження пов'язана з необхідністю детального вивчення правового статусу українських військовослужбовців на різних етапах розвитку української державності. Такий правовий досвід може бути використаний в сьогоденній Україні з метою підвищення боєздатності українського війська. Перша чверть XVIII ст., на яку припадають часи гетьманування І. Мазепи, є найбільш складним періодом в історії України з причини різкого посилення російської агресії. При цьому у зв'язку з негативним ставленням до І. Мазепи багато позитивних моментів, пов'язаних з особистим внеском гетьмана в реформування українського війська не знайшли детального відображення в науковій літературі. З цієї причини діяльність І. Мазепи, зміни у правовому статусі українських військовослужбовців під впливом російської влади потребують свого вивчення та подальшої розробки. Аналіз публікацій, присвячений регулюванню правового статусу українського козацтва, показує наявність невеликої кількості робіт з даного питання. Фрагментарно ця проблема розглядалась в працях І. Й. Бойка, В. М. Горобця, В. А. Дядиченка, В. А. Заруби, А. І. Козаченка, Л. О. Окіншевича, М. Є. Слабченка, О. Г. Сокирка, Т. Г. Таїрової-Яковлевої, Т. В. Чухліба та ін. В цілому, питання динаміки змін правового статусу українського козацтва у першій чверті XVIII ст. потребують своєї систематизації, узагальнення та більш глибокого розгляду.

Метою дослідження є розгляд динаміки змін правового статусу українського козацького війська в першій чверті XVIII ст.

Викладення матеріалів дослідження слід розпочати з вивчення причин, які сприяли організаційним реформам козацького війська на початку XVIII ст. По-перше, необхідність заміни станового ополчення на регулярну армію. Справа полягала у тому, що ополчення чи рушення вичерпало свій військовий потенціал та не могло змагатися з регулярними військами. Цю обставину доводять перемоги шведського короля Карла XII (1682-1718 рр.), який мав регулярні війська, над ополченням, яке використовувалось польсько-саксонським королем Августом II (1670-1733 рр.). Аналогічним чином погано